

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 флоринти у банкнотама заједно с поштарином или достављањем у кућу. За предбројнице у Србији стане лист овај дукат цесарски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Број 42.

Предлагу на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуну, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожић у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Без новаца никакве се не уважавају наручбине.

К дебати о народном језику.

1.

У 40. броју „Земун. Гласника“ саопштено је решење војеног министарства, којим ово услед тужбе некојих панчевачких грађана царски патенат од 16. Фебруара о. г., у колико се он на земаљски језик односи, разјашњује. Тумачење то нисам читао баш са особитом радошћу, једно што опет дознадох, да граници подељена права, па била она како му драго малена, немогу у живот ступити, а да се једна или друга власт неби пожурила, да им гдекоји огранак не обреже; друго што из тог факта увиђасмо, како у једном повећом комунитету међусобна распра грађана разне народности до тог је степена дошла да нам жалосни пример неслоге даје.

Непријатном овом појавом не дамо се узнемиравати, јер искуством је посведочено, да наши грађани нису се никада у друге угледали и њиховом примеру следовали, већ да Земунци у колико им то околности допуштају, сложено у корист општине раде. Није нам познат ни један случај, да би у нашој општини једна народна странка оно кудила, што би друга хвалила, једна рушила, што би друга дизала. Код нас се још није догодило, да једна странка, ако је у мањини, решавање осујети својим одлазком из седнице. Најбољи доказ нашег међусобног поштовања и зрелости је пак тај, што се код нас досад свагда избегавало, да се више власти у наше општинске ствари уплећу. У кратко као прави грађани пошли смо оним путем, којим се уздамо постићи и утемељити благостање општине, које је доста занемарено, а то ће бити, ако у будуће као и досад будемо при решавању општинских ствари једино интерес општине пред очима имали, и одлучили га од интереса народности, где би овај ономе сметати

могао. Вечни закони правде и истине имају нам бити једино мерило и у нашем раду као општинари. С пуним правом може се дакле похвалити понашање нашег варошког заступништва, нарочито може његов закључак за пример служити у томе, како да се царским решењем народном језику уступљено право у пракци врши.

Читатељима „Гласника“ познато је, како је варошко заступништво ту ствар једногласно расправило и како су га при решењу само назори правде и корист општине руководиле; а будући да за то решење гласаше и наши суграђани немачке народности, то сам судио, да горе споменуто разјашњење војеног министарства по нас вредности нема.

Но из „Гласника“ број 41. видимо, да је то министарско разјашњење дало повода подужој дебати у седници варошког заступништва. Мени је жао, што због своје болести нисам могао тада на дужност одлазити и у том већању суделовати. Али ипак морам казати, да сам с резултатом те дебате са свим задовољан, јер сам уверен, да закључак општински правди и користи наше вароши одговара. То ми не би дало повода, да ово неколико редака на Вас управим, да није код те прилике г. вар. управитељ нека начела заступао, против који свој глас подижем, да неби та начела код друге које прилике меродавна постала. Ја то тим више држим за своју дужност, што г. први варошки претставник не само да није против тих начела устао, већ је једно од њих усвојио и бранио.

Г. варошки управитељ на име каже, да се протокол општинског већа и на немачком језику води, и то међ осталим из тог узрока, што он српским језику вешт није. То, право да кажем, немогу ни за каква узрок сматрати, јер по мом уве-

рењу право једном народу пристојеће или подељено неможе се по својству чиновника равнати. Ако је истина, а мислим да ми то нико опорећи неможе, како ни један народ ради чиновника не постоји, то је дужност чиновникова, да себи она својства прибави, која га у стање поставе, да дужности својој одговара. Речи г. вар. управитеља налажу нам пак, да у будуће при избору чиновника предосторожније будемо.

Друго начело код исте прилике изречено још је погубљеније, ако допустимо, да се оно у пракци непоречно уважава. Ово је начело изречено с речима: „да у том питању министарски рескрипт репително говори, да је тада (при првом решењу) криво схваћен закон, прогласећи српски језик; но сад је изишла коректива у министарском рескрипту, по њој морамо поступати, јер би могло доћи до тужбе, а такав одговор магистрат неможе узети на себе...“ Томе још дода као разјашњење, г. први варошки представник да је то решење војеног министарства, „којим се и другим језицима право исто даје, закон.“ Нећу овде опширније да разлажем, да ли је решење војеног министарства у складу са царским патентом; то остављам оним панчевачким грађанима, који још нису до оне грађанске самосвести дошли, да кућевне своје послове у међусобној слози расправе, већ показаше, да о самоуправи ни појма немају, а камо ли, да су за њу зрели.

Осми параграф грађанског законика изриком каже, да само законодавац законе онако тумачити може, да то тумачење све аустријске грађане веже, за које он стоји. Но сви правослови кажу, да и таква разјашњавања ни из далека немају ону важност, која законима, то јест прописима од законодавца издатима припадају.

М. Ивић.

Земун. На првој страни овога листа налазе се опширне приметбе г. М. Ивића к дебати, које је било на последњем састанку нашег варошког заступништва о народном језику. Са мислима, које је госп. Ивић у том чланку изложио, слажемо се потпуно, и почем је други важни предмет ове седнице, питање о учитељима, такође свестрано осветљен, од чести самом дебатом, од чести пак другим чланцима, донешеним у овоме листу: то мислимо, да није од потребе, да и ми у овај пар коју прословимо о тим предметима, тим више, што имамо још прилику, на ту тему повратити се.

За бригаде ђенерала у Земуну наименован је госп. ђенерал-мајор Криж. Ово наименовање доказује, да нису нагађања била основана, да ће се укинути у Земуну бригаде команда. Са вероватне стране чујемо, да ће ипак скоро бити промена у погледу на земаљску организацију границе.

(Општинско веће 10. Аугуста. Свршетак.)

Други беше предмет већања у овој седници прошења, што предадоше много њих земљоделца (има на њој неколико стотина потписа), којом они ишту, да се у нашем пољу опет заведе угарење. Предана беше најпре другом одеску економне задруге на испитивање, који је исту препоручио. Но магистрат другог је мишљења, позивајући се на постојећи министарски рескрипт и на рационално пољоделство. Речени министарски рескрипт вели, да се политично-административним путем нико неможе натерати, како ће своје њиве обделавати.

Како је могао други одсек економне задруге препоручити, да се угарење опет заведе, томе су се више њих општинара зачудили, и то изразили. Г. вар. управитељ рече, да тај предмет неможе решити у смислу прошица нити магистрат, нити варошко заступништво, почем се и сама највиша политична власт изјаснила, да је у томе инкомпетентна. Г. Градоначелник примети, да је то вактевање са свим противно резултатима науке и искуства, зато треба обавестити те људе сваки у своје кругу. Општинар г. Волз рече на примедбу, што се на наведеној прошењи толико много потписа налазе, да би их још више било, који напротив желе да не буде угара. Шта више, рече, и у том списку налазе се људи, који, као што извесно зна, нису за угарење. Које ту њихова имена написао, то би требало испитивати. Сви притежатељи од једног или два данца неће да знају за угарење, као што је и говорник томе противан, премда он притежава деведесет јутара. Ђубрити треба њиве, па се неће исцрпити. Ово последње рече г. Волз поводом, што су неки рекли, да Францијаци не увиђају радо земунска поља под закуп, што су исцрпљена, него сурчинска и добановачка, где је земља одморна, јер тамо угарење још постоји.

Почем је општинар г. др. Миланковић рекао, да ни је варошко заступништво компетентно у тој ствари, и почем је г. сенатор Петровић прочитао имена прошица и број њихових јутара земље, што је донетно код сваког имена, решено је: да у смислу министарског рескрипта нити варошко за-

ступништво нити магистрат може кога натерати на угарење.

Сада беху на дневном реду неки лични предмети. Неки Танасије Смуђа, траживши се за овдашњег, буде одбијен са молбом с тога, што није доказао, да има иметка, а неком Раваљу Груји дато је обећање, да ће примљен бити, како куш непокретност у Земуну. Још је решено, да се у прањено место покојне Јулијане Крстићеве, која је имала из општинске касе месечну помоћ од 3 фор., старици Наталији Рихтерској да, и да се друге две проситељке одбију, једна са свим, што има сина, који ју потпомагати може, друга док небуде опет једно место узрањено.

Почем излази време на које су се биртани обавезали, службено пролазеће или овде се бабеће официре и друге званичнике по одређеној цени у квартир примити, то ваља сад ту ствар за идущу годину наредити. Магистрат препоручује, да се у будуће оставља самим тим странцима на вољу, у којој ће гостионици одсести, а биртанима да се плати од собе, заједно са свећом и огревом, лети 80 новчића, зими 1 фор. 20 новчића на дан и од собе. Овај се магистратски предлог прима без дебате.

Нека слупкиња, одлазивши у Влашку оставила је своје ванбрачно нејасно дете код овдашње мајсторице Христине Мајер у препитању. Но ова непримивши од матере плату за дете, неће ово даље да држи, ако се јој не плати. Решава се, да се реченој мајсторици месечно два форинта из општинске касе дотле даје, док се дете код ње налази и док не достигне десету годину живота.

Белопрквански штампар г. Вундер позива општину на предплату на дело: „Општински законик,“ примерак по 30 новчића. Решава се, да се од тог дела узме 50 примерака. (Исти је штампар и неколико екземплара „Граничарске реформе“ преведене на српски, овамо послао. Превод је тајав, као да га је г. Чобић написао, а и правопис је „девето чудо.“

Сад други важни предмет ове седнице, питање о учитељима, дође на ред. Најпре беху прочитана извештаја о испитима у овдашњим српским школама, прво народно-школског управитеља г. Димића, друго месног школског надзиратеља г. М. Стојановића. После тога је јављено, да је учитељка г-ђица Марија Матејићева својеволјно дала оставку, те је нужно, да се за њезино место стечај расписе. И пређашњи општински закључак ваља још једаред у претрес узети. Јер он није зато, рече г. Градоначелник, нити да се учитељима одкаже, нити да им се плата тако знатно повисе, и ово с тога, што нема довољних средстава у општинској каси, да се те повишене суме подмирују. Варошки буџет исцрпљен је и потврђен за идущу годину од земаљске власти, дакле се неможе прекорачити.

Извешће, које је г. Димић дао, гласи са свим противно релацији школске комисије. По њему показаше учитељи у неким предметима добар, у неким бар приличан резултат при испитима, осим учитеља г. П. Ст., у кога је разреду испит онако исто лош био, као и мањске водиче. Вољи успех нису показале ни учитељке г-ђица Марија М. и г-ђица А. Д.

Извештај г. Стојановића, од кога је само онај део читан, који се односи на српске школе, написан је у том смислу, у ком га је написао за онај лист (види „Гласник“ бр. 40. и 41.), само том разликом, што му је званична релација опширнија и, рекли би, да је похвала учитељима ту живље изложена, него што је то чинио у реченим чланцима. Реферат г. месног школског надзирача о овдашњим немачким школама и о реакцији не беше читан у општинској седници.

Пошто су оба извештаја прочитана и присутни чланови школске комисије увор у релацији са чућањем примили, у којој им се пребацује, да осим г. Миланковића ни један од њих ни завирео у коју школу, да би се могли известити о успесима

школским, устане општинар г. парох Савић и рече од прилике ово: Да му се чини да је то аномалија, што над српским школама два директора има, један независан од другог. Ако би они дали две различне релације у школама, којој ће се веровати? Говорник суди, да та аномалија треба да престане, ако не друкчије то да се тога ради обраћамо на вишу власт. О релацијама рече, да се види, да нису сугласне о испитним резултатима. Но премда и једна и друга говори о добрим успесима у нашим српским школама, но ипак опште мишљење код нас држи, да су нам школе рђаве, и да ће се тек поправити, кад добавимо добре педагоге за учитеље. У Руми, где је такође било кубуре са учитељима, одкад имају сомборске препоруке за учитеље, успеси су добри. Зато, вели говорник, јесам за пређашњи закључак општински у колико се тиче повишења плате. Можемо ли пак учитеље отпустити, не знам, само знам, да то извршити треба, што је закључено.

На то ће рећи г. Градоначелник, да су свагда била два органа надзирала школе: народних школа управитељ и месна власт; што је пак сад новом уредбом на то позват и овдашњи надучитељ, као човек од струке, није од штете. Разлика међу обојим надзирачима је та, народних школа директор може инспекцирати школе у свако доба, кад год хоће, а месна пак власт држи испите при концу семестара. Главно је питање још и то, рече г. Градоначелник, одкуд средства за повишење плате, кад је ђенерал-командом одобрени варошки буџет исцрпљен?

Г. А. Д. Јовановић приметиће, да нам је у дужности, бринути се за средства, као што се старати морамо, да нам школе одговарају своје задатку. Г. парох Никола Савић рече, почем се је г. Градоначелник изразио, да општинска каса тај већи трошак носити неможе, то нека се чини през тога ради, а уверен је, да се томе противити нико неће. Али је тај предлог г. пароха нашао на свестрацу опозицију, у колико се односи на нови прирез, усљед чега је предложено, да ако се неможе прирезом набавити нужни трошак, то нека школски фонд притече у помоћ општинској каси. И први варошки претставник г. К. Петровић био зато, рече, да српски фонд тај сувишак трошка носи. Чему се противи највише г. А. Д. Јовановић, питајући зашто да фонд тај трошак носи, кад је политична општина дужна учитеље издржавати?

У тецају дебати рећи ће г. Градоначелник, да му се чини за неправом, да учитељи свију разреда једнаку плату имају, као што им није ни дужност једнака у вишим разредима већа је и дужност. Он би био зато, да се плате системизирају и п. 300, 400 и 500 форината по разредима. Најстарији учитељ, то јест онај четвртог разреда, нека има већу плату од других, као што треба да води школску администрацију, да врши дужност надзиратељеву. Ту мисао г. Градоначелник одобрише сви општинари поглавито г. Ђорђе Д. Јовановић и г. др. Миланковић, који том приликом рече, да неби био противан, кад би се српском надучитељу и 800 форината платило. Но није зато, да се сада свима учитељима једнака плата почем им је дужност једнака. Шта више рече, г. доктор, учитељски је труд највећи у првом и другом разреду. Али кад се неможе обаје постићи, то јест учитељима повисити плата и још већу надучитељу одредити, то онда треба бар једно. Он је зато, да се пређашњи закључак општински непоручи, јер, рече, то налаже нам и само достојанство овог моралног тела. Тога мишљења беше и други варошки претставник г. Солар, рекавши, премда он није био зато, да је учитељима једнака плата, но чуши, да је тако и у гимназијама, то је и он на то пристао. А сад, почем је то већ закључено, треба да се закључак одржи.

При овој дебати приметио г. Градоначелник да се засад бар толика плата неопредели горњо-

варошким и француским учитељима. Но ни на то не пристадоше општинари г. др. Миланковић и г. А. Д. Јовановић, рекавши да већ и сама конвенција изискује, да плата свима општинским учитељима буде једнака. На то ће рећи г. Градоначелник, да би конвенција изискивала, и јеврејским учитељима плате дати из општинске касе, јер су и они општински учитељи. На то ће реплицирати г. А. Д. Јовановић да то изискује правичност да то буде, почем су и Јевреји грађани ове вароши.

Почем је још дебатовано о пензији коју, ће се дати г. учитељу Николи Максимовићу, сложише се сви у томе, да се пређашњи закључак не поруши, и ово решење да се запише у протокол, које гласи: „Пре свега узето је у врло расуђење донешено извесне школске комисије, директора наших народних школа г. Димића и пограничног директора г. Стојановића, и заступништво општинско једногласно решило, остати при своме старом закључењу, да се засад само српским учитељима *), који се из општинске касе плаћају, плата на 500 форината повисе, а садшњим учитељима, почем они педагогичног изражања, које је посве дужио у данашње доба, да школе своје позиву одговорити могу, довољно немају, као што то досадашњи њихови успеси у школама јасно доказаше, отпуст одмах даде, а плата да им се изда на три месеца од дана отпуста; а службовање престаје са септембром Септембра. На та сва управљена места има славни магистрат у српским новинама с тим додатком конкуре расписати, да проситељи до 15. Септембра п. р. на овдашњи магистрат молбенице своје управити имају. — Даље закључује се, почем је г. Никола Максимовић ово као ераријанин, ово као општински учитељ око 23 године у овдашњој општини служио, то се он препоручује славном магистрату, да би исти њему, ако биму по закону припада пензију надејствовао.“

После дебате о учитељима, која је пре подне започела и до пет сахата пред вече трајала, беху на реду лични предмети мало важни, који су сви решени у смислу магистратског предлога. На то дође у претрес чишћење варошких сокака. Општа је тужба, да садашњи подузимач нечини своју дужност. Полиција је чинила од своје стране предлог, који се прочита у седници, и који препоручује, да се купи четири коња и двоја кола из општинске касе, и да се двома фамилијама повери чишћење целе вароши. По том предлогу биле би те две породице одговорне за то, да су улице свагде чисте, а не као што је сада, да је подузимач обвезан, само у извесно време чишћење предузети, то јест неке улице сваке недеље, друге сваког месеца очистити, али неодговара зато, јесу ли чисте или не. Општинар г. Ивић предао је писмени предлог о тој ствари, почем лично није могао доћи у седницу. Почем наводи, како су наше улице нечисте, пуне смрада и нездравих испарења тако, да би човек мислио, да се у некој вароши у дубокој Индији налази, то овај општинар пита г. Градоначелника: 1. Који су кораци учињени, да се подузимач натерује, своју дужност чинити. 2. Почем ти кораци остадоше без успеха, је ли полицији наложено, да се улице без подузимача, по његовом трошку чисте. 3. Предлаже, да се плата подузимачу у будуће обустави. — Решава се, да се прими понуда сенатора г. П. Петровића, по којој ће он и трећи варошки представник г. Ст. Марковић контролирати подузимача, и плату му свагда зауставити, кад овај своју дужност није чинио.

Последњи предмет ове седнице беше избор кандидата на управљено место полицијског помоћника. Од више њих просиоца добио је један 16, други 15, трећи 10 гласова.

*) Како је могло решење овако бити записано у протоколу, не знамо. Из дебате разумели смо, да се хоће пређашњи закључак у целости одржати, дакле да се и учитељима немачких општинских школа плати.

— Из Руме нам пишу! Дође и на нас ред, да видимо српско народно позориште. Узвишеном забавом, коју нам позориште даје, мало смо оживили. Наше је позориште обишло већ многа места српска, али је ретко где било тако, да је и дружина с нашим одзивом задовољна као и ми с њоме. Посета је од стране Румљана велика, и ако нас време не узнемири, друштво се може похвалити. Као што чујемо остаће код нас још преко четир недеље. Претставе се дају код „зеленог венца,“ где је врло лепа арена начињена. Дознали смо, да ће се и у Београду народно позориште подићи, и да је већ изишао позив за глумце и глумице. Том приликом зацело ће неки чланови нашега позоришта прећи у оно. Ми бисмо желели, да буде договора између новосадског и београдског позоришног одбора. Наше народно позориште колико може од своје снаге ономе уступити, нека учини и учиниће, али са штетом а можда и пропашћу једнога песме се друго дизати. Оба су српска, оба служе свести једнога и истог народа. — До неколико дана имаћемо овде беседу у корист народног позоришту, на којој ће деловати и сама дружина.

— Из Београда пише нам дописник наш: Догађај неки, збивши се пре неколико дана у Турн-Северину, узрујаше многи од наших суграђана, који су јеврејске вере. Вредно је пушћати га у јавност, једно што казује за врло ниски степен образованости многих људи у Турској, друго што служи за оцену, колико вреде влашки јавни органи, и како стоји са редом и личној сигурношћу у тој земљи. Ствар је овако текла. Једно женско јеврејско дете, рођено у Цариграду од српских поданика, буде оправљено његовим стрицом оцу детета у Београд. Пасош му беше српски, од кнежевске агенције цариградске издати. Да би дете тај далеки пут под заштитом чијом путовало, предадоше га једном српском поданику, младоме неком Јеврејину, који је исти дан пошао пут Београда. Девојче говори само грчким, а мало нешто талијанским језиком, што чини, да су неки Грци, који путоваше истом лађом из Бурђева уз Дунав, посумњали, да је то девојче јеврејско дете. Они мишљаше у својој глупости, да је хришћанско дете и да је украђено Јеврејином с тога, да га храни и да ће га пред пасом заклати. Они су закључили, да забаве дете, и ко-

кушаваше то већ код Турн-Могорела, но капетан лађе стаде им на пут. Али тек што је лађа приспела код Турн-Северина, позваше они друге фанатике, и саме органе местне власти, те отму девојку на силу, и њезиног заштитника злоставише и одведоше у затвор, где га власт метне на муку, како би признао то уображено злочинство. Сва се варош узрујаше услед тога догађаја, а тамошњи Јевреји, застрашени претњама, мисљаше, да је наново настало оно грозно гонење Јевреја, кога је било лане у Влашкој. Телеграфом беше јављено у Београду, како се тамо поступа са српским поданицима, и ваљана наша влада није пропустила ни часа, да том недељу не учини крај. Српски посланик у Букурешту заузео се с места, и тако буду ти мученици глупости и предрасуда после два дана опроштени својих мука, и одведени у Београд. Не сумњамо, да неће следовати од стране наше владе енергична изјава, како треба Власима респектовати српске пасоше. — До који дан биће опет јаван претрес у парници због кнежевог убиства. Сад је друга серија на реду, а биће, као што чујем, још и треће. У другој серији, веле, да има и јако компромитованих, те да ће бити још смртних пресуда. — Овом приликом хоћу да споменем карактеристичан израз г. Блазнавца одмах други дан по догодившој се несрећи. „Какву сте ту прокламацију ви издали? Та ту се говори о неком избору кнеза. Не постоји ли закон о наследству? Еј, лако је бити веран живоме кнезу Михајилу, ваља и мртвога поштовати. Ја знам шта ћу радити.“ То доиста карактерише неке људе, као што казује за племенито осећање говорника.

— Из Неготине нам пише наш дописник под 11. Ауг. ово: Грозно и ретко се убиство десило код нас прошлога месеца. Један од најодличнијих трговаца неготинских Атанасије Попа-Мијовић и жена и слушкиња његова убијени су. Убице су два бегунца, један Банаћанин а други из Турске. Обојица служилише код њега. Кажу, да је то лична освета, јер ништа не покрадоше из куће, а кажу и то, да су слуге најмљене од других, да изврше личну освету. Како било да било, али је то убиство тако грозно, да би само дивљацима пристало. Гркљани ишчупани, утроба распорена, а на тело до 60 убодаца! Убице су ухваћене и затворене у тавници окружности суда Црквици су злочинство,

Један од њих, Банаџанин, хтеде на дан кнежевог рођења побећи, али га уочише. — Приспео нам је наш нови начелник г. Ранко Алимпић лађом из Београда у Радујевац. Ту га је дочекао г. Девић, начелник крајинског окружја са вишим чиновницима и многим грађанима из Неготине. Девић, који је 12 г. нашем округу начелник био премештен је у Алексинац. Срдачно је испраћен. — О гимназију неготинску непрестано се гложје Неготина и Зајчар. Свака хоће, да је има и наводи приличне доказе свака за себе. Али скоро ни за једну није, јер ни тамо ни амо нема згодна здања за гимназију. Дела дакле, дела ће само помоћи томе заводу. — Велико зло беше код нас, што не имајасмо апотеке, него се задовољавасмо са скупим лековима, што лекар при себи има. Као што чујем томе ће се злу помоћи. 1. Новембра отвориће се у Неготини апотека. И то би била прва у источним окрузима. Подузимачима су дакле лени изгледи. — Дан рођења младога кнеза нашег и код нас је сјајно прослављен. Зором огласише светковину топови. После беше служба. Служио је владика Јевђеније и говорио је лепу беседу. Мото му беше: подај цару цареву, а богу божје. После службе беше честитање код начелника и владике. У вече беше варош осветљена. Особито лепо изгледаше начелништво са великим осветљеним писменима: Ж. М. М. О. IV. (Живео Милан М. Обреновић IV.), пред којим се народ искупио. Банде евираху улицама а весео народ клицао је: живио кнез Милан Обрановић IV.! Око 9 сахати почне се свет разилазити, јер удари непогода. — Прошлого месеца појавила се у нашој вароши и околини, у читавом кључком срезу, нека болест марвена. У Неготини је 5 скапало од ње. Узрок ће бити рђава паша, која је од силне кише отрула. Хвала богу на томе, али се ево опет обновила марвена куга у северним срезовима нашега округа.

— Отворени су земаљски сабори. У Чешкој и Моравској народна је странка иступила из сабора. Издаја земских народних заступника написана је жестоко. До скора ће се сазвати и Хрватски сабор.

— Црногорски кнез поздравља младога кнеза Милана и намесништво одговарајући на објаву о ступању његовом на престол. Црна гора, а особито он, вели, гоји чврсту наду у намесништво и узда се да ће

пријатељски одношај досадањи између обе братске земље остати.

— Из Рушчука телеграфишу, да ће опет нове чете бугарске продрети у Бугарску. Међу тим на тесалекој граници траје непрестано бој.

— Из Петрограда се чује, да је ових дана десет Пољака, политичних криваца, побегло. При новом хватању двојица су убијена, остали су приметили траг.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Шабан, 15. Аугуста. (В. Р.) Од како су мало ленши дани настали, тако се и довози на нашој пијаци у разним земаљским производима поправише. У опште морамо казати, да је квалитет овогодишње хране, особито мачвански врло слаб, но ипак се јечам, од кога ваган више од 62—63 фунте не тежи, по 54—55, зоб по 50—51, шеница пак по 65 до 70 гроша товар, у магазу постављено, продаје. Овогодишњег и старог јечма утоварен је прошле недеље један шлеп за Сисак, а очекује се идуће недеље једна растовача, која ће се са шеницом и јечмом, опет за Сисак товарити.

Од шишарке су још мали довози. Ова роба ни по доброту ни по цени не одговара очекивању. Плаћа се по 70—80 пара ока. Шљива ће бити прилично. Купују се данас по 120—130 гроша, у магазу постављено. Квалитет ће бити добар.

Од како је карантин од аустријске стране на рогату марву постављен, то се за тамо ништа продавати не може. Неколико босанских трговаца дошло је и купују марву за Босну по умереној цени.

Шабан, 16. Аугуста. (о. д.) Довози од јечма и зоби беху знатни ове недеље, па и цене тој роби скачу. Плаћају јечам по 58 гроша, зоб по 52 гроша 100 ока. Те су цене тако високе, да их извозачи не могу поднети. Шабачки и београдски шпекуланти купују на врат на нос у обзир на потребу војске, за коју ће се скоро дражба држати ради набавке 500.000 ока јечма и зоби. Од шенице није било довоза. Сељаци врше јечам и зоб, или се баве око шљива и шишарки. Ове недеље имали смо лепо време, тамап за вршење влажне шенице. Штета, што сељаци пропустили тако лепо време за вршење шенице.

Смедерево, 16. Аугуста. (о. д.) Поодавно је, одкад не имадоште извешће о нашој пијаци у нашем ли-

сту. Није се могло ништа ни писати, почем је тек сад почео посао мало оживети. Ове недеље било је нешто довоза од жита, кога је каквоћа у овдашњој околини прилична, премда има и ту нешто мало главице у њему. Од сељака купљено је ово дана жито по 75, у мањим партајама по 80 гроша 100 ока. Ово су добре цене, кад се помисли, да сад свуда по главним европским пијацама цене храни знатно попуштају.

Београдски шпекуланти подижу цене. Они плаћају жито с тога скупо, што ће се 30. о. м. држати лицитација ради набављања 1.000.000 ока шенице за војничку потребу, па с пуним правом се надају, да ће војено министарство морати добре цене дозволити за добру робу, јер неће хтети узети оно жито, које је купљено у ваљевском и шабачком округу, где је квалитет јако општећен влагом. Оно ће морати за добру робу из смедеревског и београдског округа много боље цене дозволити, у толико више, у колико ни конкуренције бити неће.

Неготина, 12. Аугуста. (о. д.) При свем том што извешћа од свију европских главних места, па из саме Брајле за падање цене храни јављају, то су овде држеће и непрестано се купује шеница за грчке куће по 100 гроша товар, постављено на лађу. Жетва је у овом крају добар резултат имала у колико се тиче количине; но у погледу на каквоћу, то је жито много заостало за мањским, јер у сваком се налазе главнице, услед многе кише, коју имадосмо овога лета. И јечам је лоше каквоће, и купује се само за местну потребу по 50—55 гроша 100 ока.

Са кожама жива је радња. Ово дана купљено је овде на рачун београдских кућа 2000 комада које јагњеће, које јареће коже, оне по 20 до 20½, ове по 15—16 гроша чифт. За маторе овчије коже није још време, а са вуном скоро ништа није рађено, што по садашњим ценама тог еспапа нема изгледа да ће и најмање пролазити.

Виногради са свим добро стоје, но боје се, да им је многа киша ипак нашкодила. Старом белом вину је цена 30—40, црном 40—50, а височком одбраном 100—120 гроша аков.

Код Ковјака истоваривају неколико лађа са ветрилама и шлепова са соли, а кирија лађа са ветрилама до Брајле плаћају 40 гроша од киле (420 ока.)

ОПШТА РУБРИКА.

Уредништво не одговара за чланке, који се печатају под овом рубриком.

Antwort.

Dem israel. Gemeindelehrer Herrn S. Pollak auf seinen an mich gerichteten offenen Brief.

Wenn Sie den Don Quixote de la Mancha von Cervantes Saavedra im Originale lesen wollten, so müssten Sie die spanische Sprache lernen, und wenn Sie die in serbischer Sprache geschriebenen Berichte und Zeitungsartikel lesen und ihren Sinn verstehen wollen, müssen Sie natürlich die serbische Sprache lernen. Zu dieser Äußerung veranlaßt mich Ihr in diesem geschätzten Blatte No. 41. von 11²² Aug. d. J., an mich gerichteter offener Brief von 19. d. M. u. J., der nach Don Quixoterie riecht, denn Sie führen da in Ihrer Entrüstung Lusthiebe gegen Windmühlen aus, in der eingebildeten Meinung, es seien dieß Raubritterschlösser mit verzauberten Prinzessinen Sie behaupten, ich habe in No. 40 dieses Blattes in Bezug auf die israel. Schule geäußert, dieselbe könne ihre Zöglinge niemals und auf keine Weise für die Realschule so gut vorbereiten, wie die unter meiner Aufsicht und Leitung stehende Hauptschule. Da sind Sie falsch berichtet durch denjenigen, der Ihnen meinen Bericht über die Resultate der stattgehabten Schlussprüfungen und über meine zweite dießjährige Inspizierung aller hierortigen Volksschulen überseht hat. Was ich in Bezug auf die israel. Gemeindefschule, die auch unter meiner Aufsicht steht, dort geschrieben habe, hat im ganzen Zusammenhang meines Berichtes einen andern Sinn, in Bezug auf die serbische Sprache aber, für deren Erlernung in Ihrer Schule nichts geschieht, ist meine Äußerung auf Wahrheit vollkommen gegründet. Außerdem habe ich noch manches Lückenhafte in Ihrer Schule bei Gelegenheit meiner ersten und zweiten dießjährigen Inspizierung bemerkt, was mich auch zu dienstlichen Verhandlungen, wie Sie wissen, veranlaßt hatte. Bei meiner zweiten Inspizierung antworteten Sie mit — Nein! auf meine Frage ob Sie Ihren Schülern, von welchen wahrscheinlich einige in die Realschule aufsteigen wollen, — Verhältnisse, Proportionen und Regel de Tri vorgetragen haben. Ist dieß nicht eine Lücke in einer Schule, die im Rufe einer Oberschule stehen will? Übrigens sind noch zwei obligate Lehrgegenstände der Haupt- und nunmehr jeder Volksschule, nämlich die Landwirtschaft und das Turnen, welche man in Ihrer Schule ganz vermisst. Kann dieß nicht der Hauptschule gegenüber als etwas Lückenhaftes bezeichnet werden? — Sie fragen ferner: „Haben seit 1858. die Zöglinge der israel. Gemeindefschule nicht unter meiner persönlichen Intervention die Prüfung über die Lehrgegenstände der IV. Klasse abgelegt? Ja wohl, aber unter ganz andern Verhältnissen, unter einem ganz andern Einflusse. Wir wollen sehen, wie sich die Sache in der Zukunft gestalten wird, wo andere Anforderungen an solche Zöglinge gestellt werden. Endlich fragen Sie: Sind diese Zöglinge in Folge der ungenügenden Vorbereitung in den Lehrgegenständen der Unterrealschule zurückgeblieben? Ja! und zwar heuer die meisten. — Belieben Sie nur ihre Zeugnisse zu lesen, um sich die Ueberzeugung zu verschaffen. Ich bin wie immer

Semlin, am 24. August 1868.

Ihr bereitwilliger Freund
Mijat Stojanović, Oberlehrer.

Одговор

г. Мијату Стојановићу, на његово „извешће о испитима.“

Бе си данас посестримо вилу?

Бе си данас? није те небило!

Еда си се криво заклањала:

Његод мене до невоље буде

Да ћеш мене бити у невољи?

Овако је Краљевићу Марко говорио, кад је на молбу цара од Стамбола приметно кавгу са Мусом Кеџиом, и кад Муса

Удри Марка о зелуцу траву,

Пак му сједе на прси јуначке.

Марко није дакле из обести дозивао тада посестриму вилу у помоћ, већ је то из велике невоље радио. А зар ја нисам данас у тако истој невољи? Јесам богме; јер није то шала за мене, упустити се у полемику са припознатим „струковњакком педагогике и дидактике“ г. Мијатом Стојановићем. И ја би сада радо и весело дозивао „умјетницу вилу“ у помоћ, ал сам још напред уверен, да ми неби хтела помоћи, будући се нисам с њоме посестримио, те за то се нећу ни надати њеној помоћи, па шат како ми буде. Е да започнем дакле.

Узевши 40. број овог листа у руке, обрадовао сам се, видећи на првом ступњу извешће ваше о испитима.“ Обрадовао сам се пак за то, што сам још као ђаком читао у „Илирској читанки“, да сте ви написали премноге знанствене, а особито педагогичке чланке у разним хрватским и српским новинама, те сам држао, да ће и извешће ваше о испитима онако написано бити, као што сама важност предмета захтева. Но да вам истину кажем, чим сам почео прве ретке читати, одма сам увидио, да сам се заман обрадовао био; а и како нећу, кад ви у место да са достојанством започнете извешће ваше, а ви узесте ласкавим речима кадити ваше предпостављене.

Ја мислим, да је њихова дужност била, да то чине, па кад су они само дужност своју испунили, то држим, да онда она ваша хвала и узнашање немају места. Господине, крајње је већ време, да и код нас овлада једном то мишљење, да је сваки човек дужан дужност своју испуњавати, а не чим ко дужност своју испуни, удри у хвалу и узнашање. Познавајући пак исту господу као такове људе, који дужност своју радо испуњују, и који за то не траже хвале и узнашања, уверени будите, да сам нећеју захвални бити, на вашем коцламенту. А већ и због

тога нисте требали извешће ваше оним речима започети, што некако неизгледа лепо за подчињеног, кад своје предпостављене јавно хвали и узнаша.

Да пређем сад на само ваше извешће о испитима у немачким школама. Ту вам имам приметити, да ми је чудно, што ви и у реалки и у францгалеским и женским школама по неке мане налазите, дочим у главним, ди сте и ви сами учитељ и ди би се такођер дало дишта замерити, никакве мане не налазите; јер зар се не би могло и у њима у погледу немачке граматике и слога више учинити? Могло би а и требало би; јер да се и у њима слаба позорност на немачку граматiku и слог обраћа, видим отуда, што наша деца по три године пропусте у њима, па ипак не знају немачки говорити, дочим знам, да по дикојим кумпанијским основним немачким школама граничарска деца, која нису никад чула немачки говорити и која нису знала ни једног немачког слова написати, за три године науче немачки говорити и писати. Па зар се у реалки неби могло више учинити и у погледу српске граматике и слога? Могло би се, по прво господине треба, да ви сами, као учитељ српског језика у реалки, изучите боље српску граматiku, јер кад ви онако рогобатним језиком и слогом пишасте извешће ваше, онда тек могу себи представити, како вам ђаци знају српски писати.

Што се тиче извешћа вашег о испитима у јеврејским школама, на то ма да вам је г. Полак доста одговорио, ипак ћу вас и ја само нешто запитати. Одкуд то, да ви господине јеврејским учитељима замерате, што српски језик у својим школама не предају, а франценсталским, који га такођер не предају, не замерате? Држите ли ви дакле да Немцима франценсталским није нужно да српски језик знају? Кад узем дакле ово и оно што вам је г. Полак рекао, неможе ли вам се, господине, рећи, да сте извешће ваше о испитима у јеврејским школама пристрајно написали, а то као надзиратељ, који није „злогоља и непријатељ слоге и напретка“ нисте никако требали радити.

Е сад тек долазим на ваше „инспицирање“ у српским школама. Као Србину немојте ми замерити, што ћу се око њега мало дуже позабавити. Господине, ви велите: „Да сте овогодишње ваше друго инспицирање у српским школама код свето-никалајевске цркве држали првог Ау-

густа“; и кад тако велите, онда или не знате, шта значи реч „инспицирати“ или нећете да знате. Реч „инспицирати“ значи надгледати, а да ви нисте првог Аугуста само надгледали наше школе, већ да сте формалне испите у њима држали, то хтели не хтели, морате и сами признати; јер ако се и оно само надгледати школе зове, а не испит држати, онда нисте требали ни за г. Богвишића рећи, да је испите у препарандији држао, већ да је инспицирање држао, будући да и он није ништа друго у препарандији радио, већ препаранде из свију предмета испитивао, а то сте исто и ви у нашим школама са децом радили. Држим пак, да због тог нисте хтели рећи, да сте испите у нашим школама држали, што и сами увиђате, да сте ваш делокруг прекорачили, јер држим да ви имате право у течају године наше школе надгледати и видети, како учитељи предају, какве предмете предају и т. д., никако пак немате право, кад већ г. Димић испите сврши, да и ви друге испите у њима држите.

За први мушки разред велите, да је успех добар а за трећи да је лош био. Господине, како се ту може успех оценити какав је, кад је у првом разреду од њи 24 дошло на испит десет, а у трећем од њи 18 такође десет? Зар није могуће, да су они десет у првом разреду били најбољи ђаци, а они десет у трећем најгори? А за први женски опет велите: „да су од 25 ученица само њи две дошле на испит, па да се ту о успеху не да ништа ни рећи какав је, само се може тврдити, да влада наред у таковој школи, да деца у речени дан испита (дакле овде и нехотице рекосте, да сте испите а не инспицирање држали) изостану у великом броју.“ Господине, зар нисте тако исто требали рећи и о испиту у првом и трећем разреду? Зар то није велики број отсутне деце, кад у првом разреду од 24 а у трећем од 18 њи десет дођу на испит? Ето видите како сте пристрастно писали извешће ваше и о испитима, или као што ви велите о инспицирању, код св. николајевске цркве.

Даље велите господине: „да је инспицирање у школама код св. богородичне цркве настављено 2. Аугуста, под председништвом г. Градоначелника.“ Одкуд да сад споменете, да је с вама г. Градоначелник инспицирање у школама код св. богородичне цркве држао, а у извешћу вашем рекосте из почетка: „да сте

ви сами држали инспицирање код св. николајевске цркве,“ кад знам да је он и тамо с вама заједно био?

Што велите: „да се у другом и трећем разреду женске школе показао не само у механичном читању добар успех, као што сам ја у 40. броју овог листа рекао, него и у разлагању, у анализи „штива“ и то с обзиром на стварну и граматичну азбуку“, то вам прво велим: да ви нисте добро разумели, шта сам ја у свом допису рекао, јер ја нисам само за други и трећи женски разред рекао да је успех у механичном читању добар био, већ сам то за све у опште разреде рекао; а друго да вам искрено кажем, ја не знам шта је то стварна а шта граматична азбука, ал то једно знам, да кад сте једну девојчицу запитали нешто из граматике, да је г-ца учитељка рекла, да није овог течаја ништа могла из граматике деци предавати, и кад сте такав одговор добили, онда наравно да није ни спомена било о „разлагању и анализи штива.“ О библичној повести и немачком читању и превађању у матерњи језик, боље да нисте ништа ни говорили; јер кад се ви допустили г-ци учитељки, да узме коју хоће приповетку из библичне повести, па да пита коју хоће децу, да јој приповедају, и да узме који хоће број из немачког буквара и да пита коју хоће децу, шта значи ова, шта она реч на српски, то се онда код мене зове ништа. Ви сте господине требали завршити у план предавања, па по њему испитивати, па би се онда уверили, како и колико деца знају из библичне повести, а да сте какву другу немачку књигу осим немачког буквара дали деци да читају, па би се уверили, како би читала. Мени је врло добро познато, шта су деца из другог разреда јесенас знала, те сам за то сасвим задовољан са успехом у том разреду, ал у трећем, ту је могао бољи успех бити. Што пак велите: „да сходно опходи и поступа иста г-ца са својим ученицама“, то зар за то велите, што сте ју видели, да испитујући децу, милује их и глади по образима, а забравили сте на оно правило, које вели: учитељ и учитељка треба да се увек озбиљно пред децом понашају. За чудо ми је пак, да свугди приметисте у вашем извешћу, колико је ди деце било, само овде не приметисте, ма да и у њима нису сва деца на испит дошла.

За други разред мушке школе велите: „да се успех показао добар.“ Ту вам немам ништа приметити про-

тивно, јер знам, какву је неприправну децу исти г. учитељ добио јесенас из првог разреда, па наравно, да није могао свршити с њима све прописане предмете.

За четврти разред велите: „да се успех показао приличан, и да се види, да су деца дошла неприправна из трећег разреда а у неповољним околностима ни најискуснији учитељ не може творити чудеса.“ Ту вам прво имам приметити, да кад је од њи 14 само девет на испит дошло, да се онда не може оценити успех, јер важи оно исто, што сам рекао за први и трећи разред мушке школе; а друго кад сте већ допустили овде, да неповољне околности не дају ни најбољем учитељу творити чудеса, онда нисте требали за франценсталеког г. учитеља другог и трећег разреда рећи, да га не можете извинити, што нису деца уредно долазила у школу; јер да је тако исто неповољна околност, кад деца неуредно у школу долазе, као што је, кад деца неприправна за који разред дођу, то ће ми сваки допустити. Дакле видите господине, да сте и о испитима код св. богородичне цркве пристрастно писали извешће ваше.

О испитима у првом и трећем разреду у горњо-варошкој школи, дало би се понешто приметити, ал кад ви велите: да у тима разредима показаше деца „пуно дарова ума“ (штета велика, што не рекосте колико фунти), онда нека буде тако.

А што ме назвасте невјежом педагогике и дидактике и да као такав не могу пресудити, да ли сте ви само механично децу испитивали, већ да то само стручан човек може пресудити, то истину да вам кажем ја немаскам себи, да сам „струковњак“, као што сте ви у педагогици и дидактици, али питам вас само господине, незове ли се то механично читање, кад ви пустисте децу да само читају просто какву приповетку, без да их запитасте да вам укратко кажу садржај и каква се наука да из ње извести, а да сте ви при испитима вашим тако радили, то и сама господа учитељи признају, и видите дакле да нисам безсмислено тврдио, кад сам оно рекао.

Што ме пак тјешите „да се не бојим, коме ће се веровати, вашој или г. Димићевој релацији“, велим вам да се ни мало не бојим, јер кад је у последњој седници општинског већа прочитана ваша и г. Димићева релација, и кад су општинари увидели, да су вам релације са свим неједнаке и да ви једног учитеља

хвалите, а г. Димић истог куди, сви се насмејаше и рекоше не можемо ни једну уважити. А да ће овако са вашом и г. Димићевом релацијом бити, то сам ја још напред знао, те сам зато и рекао, како ће се веровати.

Да ли сам се нашао у чуду, док је г. Унтервегер давао релације о нашим школама, то ви прво не можете знати, јесам ли ја одобрио да он инспектира наше школе, а друго, он је разумевао боље од вас, шта значи реч „инспектирати“.

Да ли сам пак ја зловоља и непријатељ слоге и напретка, као што ме ви назвасте, који сам истинито и верно описао како су испити испали, или ви, који сте се на толико места у вашем извешћу пристрастним показали, као што сам вам доказао, то остављам другима нека пресуде и тек толико велим да нисам ишао мојим дописом противу слоге и напретка, већ сам га баш понајвише због тог и написао, што сам имао пред очима напредак на-

ших школа; а да ми као Србину господине не можете замерити, што би желио да Србин испите у нашим школама држи, то ми не можете замерити, та и вама самим милије је било кад сте чули, да је г. Богишић постао управитељем школа.

А напоследку што се тиче приповетке о „грчком сликописцу и ципелару“, то сте њом зар хтели уверити нас, да ви и ту причу знате. Кад сте ју дакле већ навели, онда и држите да нема самоуки људи, који су трудом својим научили и оне науке, које нису по школама учили и онда не знам, да ли би и ви сами били за надзиратеља школа, будући да оне школе, које сте ви свршили, нису данас довољне ни за једног подучитеља, а камо ли за једног надзиратеља. Чини ми се, да сте ви свршили само обршул и препарандију у Винковци, које је онда течај само шест месеци трајао, а данас се од једног подучитеља захтева, да сврши две реалке и препарандију, и како онда по вашој причи о

сликописцу и ципелару можете ви надгледати оне, који су више од вас свршили, како у школи деца предају? Па како се можете позивати на испитну комисију, да пресуди, да ли сте само механично децу испитивали, кад велите да ја, који сам више школе изучио, па и учитељем био, (а да сам свршио и учитељем био, то сте сами на једном месту извешћа вашег рекли да ме знате ко сам) нисам у стању то пресудити, како ће дакле моћи испитна комисија, кад чланови њени нити су били икад учитељи, нити су препарандију свршили, те за то немогу ни „струковњаци“ из педагогике и дидактике бити. Нетреба никад господине причу какву употребљавати тамо, ди јој није места.

Из свега овога, што досад рекох, мислим, да с пуним правом могу рећи, да се пословица: „Криво и седни, ал право реци“ на вас самог може односити.

Донесник „Зем. Глас.“

Седмични преглед курса на бечкој берзи.

	12.	13.	14.	15.	16.	17.
	А у г у с т а					
Дукат цесареки	5.45	5.43	5.44	5.43	5.41	5.41
Сребро	112.25	112.25	112.50	112.7	112.25	112.25
5% метализи	58.15	58.20	58.—	58.—	58.15	58.20
Ови с кам. мај—новем.	58.25	58.30	58.20	58.20	58.25	58.30
5% народни зајам	62.20	62.15	62.20	62.25	62.20	62.20
Акције народне банке	726.—	700.—	727.—	728.—	728.—	727.—
„ кред. завода	211.70	212.60	211.80	210.90	211.80	211.90
Ловови 1860. године	84.—	84.20	84.10	83.90	84.—	83.70
Лондон	114.60	114.25	114.55	114.70	114.40	114.40

Пловидба местне лађе до 20. Септемба.

Из Земуна у Београд, у 6 и по сахата у јутру.

Из Београда у Земун, у 7 сахата у јутру.

Из Земуна у Београд и Панчево, у 7 и по сахата у јутру и у 1 сахата по подне.

Из Панчева у Београд и Земун, у 10 сахата пре, и у 3 сахата после подне.

Из Земуна у Београд, у 5 и по сахата у вече.

Из Београда у Земун, у 6 сахата у вече.

Опомена.

Сви они, који су са плаћањем пореза или других дација заостали, позивају се озбиљно, да до 20. Августа 1868 тим више свој дуг у овдашњем пореском надлежатељству плате, што ће се иначе од 21. Августа о. г. почето дуг од оклевајућих војеном езекуцијом, па и још строжијим сретствима, наплатити морати.

У Земуну, 27. Јула 1868.

Градоначелник: **Бах**, мајор.

Abth K. No. 2808.

Concurs

An der hiesigen serbischen Gemeinde-Mädchenschule ist die Stelle einer Unterlehrerin mit 1 Oktober d. J. zu besetzen. Mit dieser Stelle ist ein jährlicher Gehalt von 210 fl. De. Währ. 60 fl. Quartiergeld verbunden. Die Bewerberinnen haben ihre mit den Befähigungszeugnissen versehenen Competenzen-Gesuche längstens bis 15. September d. J. beim hiesigen Magistrate einzubringen.

Semlin, 21. August 1868.

Ц. краљ.

овлашћено

СТОВАРИШТЕ КАМЕНОРЕЗНОГ ЕСПАПА

С. Комориера у Пешти.

Ово каменорезно стовариште прима сваке врсте наруцбине свога еспапа, особито на *надгробне споменике*, на вештачко архитектонске послове, црквене и друге, с којима се наводе салони и кафане, од сваке струке, од мермера, гранита и песковитог камена. А да не би морале поштоване муштерије избора ради сами отићи у Пешту, то се налази у свима по већим местима код дотичних агената насликане мустре, заједно са ценовником еспапа и подвозне таксе железничке и паробродске, које су код његовог еспапа попушћене.

У Земуну налази се агентура реченог каменорезног стоваришта код

г. *Васе Вукомановића*, где се такође сликоване мустре и остало находи.

РАСПИС.

У економном друштву на основаним покушалишту треба од 1. Октобра учитељ. Плата је годишње 600 фор. а. вр. и 100 фор. годишње за стан догле, док се неподигне згодна кућа за то. Примање бива по штатутима, а плата се издаје месечно. Учитељ има осим своје дужности у покушалишту, још и школеку младеж поучавати у практичком знању економије, С тога позивамо све теоритично и практично изучене економе да поднесу своје молбе оме друштву најдаље до краја Августа заједно са сведочанством о својој способности у свима гранама економије.

Од земунског економног друштва.
Земун 5. Јула 1868.

М. Ивић, с. р. секретар

Ђ. Бах, с. р. председник.

Женијална досетка.

(Свршетак.)

— Ух, изрекох се, али више нећу. Јел те, ваша ће милост доћи? Овако ћемо наредити. Пред капијом нека стану кола, да неби пало у очи. Одатле до касе има само 20 корака. Обуците се, да вас по хаљинама непознаду, и у 6 сахата уђите у дворану и заузмите ваше место. Остало оставите мени. О, када принципал изиђе, да јави, да војводкиња није дошла, па с тога да ни он не може Орлеанку претстављати, а ја с Леном изиђем — но ћут' — мал' се неизрекох, а ја хоћу, да изненадим вашу Светлоост.

Амалија се од срца смејала. Што је дуже Леа гледала, све јој се више допадало поштено лице његово. Она се сети младости и оних веселих дана, и обећа Коблеру, да ће све тако учинити.

Како ли се сада Лео радосно вратио кући? Није ишао, трчао је, а у грудима му певаху хиљаду шева. Кад се суерео са Леном, питала га је, где је био, а он само мете прет на уста и слеже раменима, што му је она врло за зло примила.

Дође вече и сала беше препуна. А баш пред 6 сахата дође на касу нека умотана женска.

— Шта кошта?

— Свако место 10 грошића, али не знам хоће ли још које празно бити.

— Та биће ваљда за мене, ја сам мршава. Је ли војводкиња већ ту?

— Још није, одговори Розаура, али тек што није дошла. Желим вам добру забаву.

Розаура то изрече, те похита на бину, јер је она имала претстављати живу закопану калуђерицу.

Дезидерије је човек пристојан. Собе где су се мушки и женски чланови облачили беху једна на једној, друга на другој страни бине, и морале су увек бити закључане изнутра. И баш кад је Розаура хтела у женску ући, мушка се отвори и Дезидерије изиђе, обучен као јунак.

— Хеј! повиче.

— Све је пуно, одговори она, ни јабука неби могла на земљу пасти, да је бацаш.

— Ала нам је дружина весела. Обешењаци! за новцем су ти као хијене за мртвим лешинама. Лео је највеселији. Пева и смеје се непрестано. О, моја је досетка велика, женијална.

— Бојиш ли се? запитага Розаура.

— Бојим ли се? Ја? Само пази како ћу одважно говорити. А хоће ли ме публика грдити или не — то ми је свеједно. Сад дражајша моја иди и огрни се у црно и појави се опет као жива сахрањена калуђерица. Напред!

Међу тим је војводкиња ушла у салу, али без своје дворкиње и то намерно. Све се подигне а поглавица вароши викне трипут „Живица!“ а Аполђани живо прихвате. Владарка се клањаше на све стране и седне на своје окићено место.

Те усклике зачују чланови у обе ма собама.

— Но! проговори претстављач јунака, шта је то?

— Да није војводкиња што дочула, па збиља дошла, рећи ће Лео,

— Да, ваљда кроз оцак! исмеје га принципал. Лудо! ваља увек најпре мућнути, па онда казати своје мисли. Ево како ствар стоји. Преварили смо публику, да ће војводкиња доћи, па се сад публика упражњава у узвицима, како би достојно војводкињу могли поздравити. Ха, ха, поштована публика може дуго чекати.

Тако се исто разговараху и женске у својој соби.

Изби и шест сахата.

— Почините! повиче Дезидерије. Завеса се дигне, а он изиђе на сред, блед као смрт.

— Високоштована публико! Желим вам добро вече. Почем њезина Светлоост нису дошли, то ни ми не можемо претстављати „Орлеанку,“ него — —

Но у исти мах паде му поглед на војводкињино седиште и реч му заседе, језик му се следи и ухвати се оберучке за главу. Шта је то?

— Опсена? — Играли се то тако са Бенсбергом? — Или — или је збиља — —

— И глас се зачу:

— Ја сам дошла, дакле се Орлеанка може претстављати.

И тај глас дође управо са столице владаркине до ушију бенсбергових.

Као да га триста хиљада громова ударише и као да га триста хиљада ђавола сјапарише за голо тело! Тако му је било. Срце му престаде куцати, коса му се подиже, све му се окретало око њега. Осетио је, како му ноге дрхтаху, ломио је руке и пао је на колена.

— Милоет, милоет!

— Устани, проговори владарка. Устани, јер се само пред богом клечи.

Публика незнађаше наравно, што то све значи.

Изиђоше сви чланови из својих соба.

— И она збиља дошла. Не могуће! Ко ли нас издаде?

Тако се запиткиваху сви редом. Лена је дрхтала као прут, а Розаура се онесвестила.

Настаде мртва тишина. За тим ступи Лео напред и стане до Дезидерија, који је устао и стајао као окамљен, и рече:

— Ја вас могу спасти.

Дезидерије немогаше речи проговорити.

— Хоћете ли да вас спасем?

Дезидерије је могао само главом климнути.

И Лео проговори:

— Милостива владарко! Још сам јутрос имао част извести вас, да је мој принципал наурио преварити поштовану публику.

— Шта? Он! О, несретник! он нас издао! прогунђаше сви чланови.

— Он! протена Лена и смрче јој се пред очима.

Публика, наравно, није још ништа разумела. Дезидерију су стале мисли. Лео се неосврћаше на ништа.

— Милостива владарко! настави Лео. Ваља га казнити, а како, то је у вашој руци. Нека ми допусти ваша милост, да вам нешто приповедем. Неки директор позоришта има једну ћерку, именовану Лену. Та Лена и шављивчина овога друштва вољу се, јако се вољу, и узели би се радо, али отац и мајка њезина не ће ни да чују, шта више отац прети својом очинском клетвом. Како би га сада најбоље казнили? Најбоље тако, кад би ви и поштована публика изјавили, да им они даду свој благослов, па ћете му онда овај грех опростити. Само би то ваљало сад одмах учинити пред сведоцима, јер ко један пут слаже, више му се неверује.

Владарка помисли: овај је много одважан, али се није љутила на њега.

Публика се смејала, и тако је бар нешто опет видела за своје паре.

Розаура је дошла мало к себи, и одмах је закључила, да тога шављивчину својим оштрим поктима расчуна.

Чланови једногласно прогунђаше: „О, издајник!“

Лени је нешто свануло пред очима. Почела се нешто надати.

Дезидерије стајаше још не престао као какав каменити споменик, а у себи је мислио: „О ти обешењаче, гори од најгорега!“

Сад проговори владарка:

— Нека директор Бенсберг сада бира: Или мој гњев или предлог Леов. Нека сместа благослови децу или —

Зар се могао још и предмишљати. Он ступи корак напред, Розаура до њега, а Лена стаде скакутати од радости а Лео скоро да плаче наравно — од радости.

Благословише их и — церемонија се сврши.

Војвоткиња се диже.

— Будите сретни децо и нека буду скорим сватови. Лео ме је заиста изненадио, али нека зна, да то умем и ја урадити. С богом Лео Коблеру вајмарски двореки глумче! С богом! Пристајеш ли? Е питај сада твоје нове родитеље, јесу ли задовољни са зетом.

— О најмилостивија! протеча Розаура, је ли то све истина? —

— Најмилостивија, најузвишенија и најсветлија госпођо, мајко земље наше! ми смо сви узбуђени, радосни, гапути — јер — то јест — то је, као — ах, од радости немогу речи проговорити. Одите — ћери, сине, жено, одите на моје груди!

Розаура је полетила, али Лео и Лена, наравно неумадосе када, јер већ лежаху једно на другом срцу — уста на устима. Но Лео се на један пут отрже и повиче: Живела племенита Ана Амалија, војвоткиња вајмарска!

— Хвала децо, па сад с богом?

Тако рече и брзо изиђе из позоришта.

— Живила! живила! орило се по дворани.

Сад се требало још публици извинити. Бенсбергу није оскудевала нова лаж. Он се прибере и одважно проговори:

— Високо поштована публико! Два пут сте изненађени, и сад нећу да пропустим, а да вас и по трећи пут и то највећма изненадим. Све ово, што сте видели, све је то уговорено. Ви се чудите, је л' те? Но чујте: Ја сам се свом снагом заузео, да вам покажем оно, што још никада невидесте. И ја себи ласкам, да ми је испало са руком. Кажите сами, јесте ли кадгод у животу видели такву претставу? Поштована публико! Орлеанка је од Шилера лепо парче, али ја држим да и мој јединствени комад вреди 10 гроша. Трипут сам ја ишао у Вајмар, да војвоткињу приводем за идеју своју. О, високопоштована публико, верујте ми, страшнога ме је труда то стало. Испочетка није никако хтела, а за тим рече: „Но, Бенсберге, баш за твоју љубав доћићу, али иначе неби. И ту ћемо шаду тако одиграти, да наши добри Аполђани ништа недочују о томе. А после, кад ја одем из позоришта онда ти изађи,

и кажи им све истину, да смо се ми то тако договорили. Па збиља, мој драги Бенсберге, рече ми, чула сам, да имаш у својој дружини једнога врло даровитог члана, Леа Коблера. Ја ћу га узети за дворескога глумца.“ Тако ми је говорила војвоткиња, и кад неби био скроман могао бих вам још много лепих речи њезиних наређати, с којима ме је почаствовала. Надам се, да сте уверени, да смо ми савршено природно играли, и у тој нади отегунам за данас и желим вам лаку ноћ.

Завеса се спусти.

— Но, шта велите? рече после тога Бенсберг својој дружини. То се зове ваљано извући. Превара за преваром, и ја опет остајем поштен човек. А да л' ће нам Аполђани ући у траг — а, за то се не старам! Ми ћемо до који дан у Бело поље, а после нека нас грде за леђи. Драги сине Лео! да није овако сретно испало, ја бих те сад звао на пиштољ или на сабљу, а овако те грлим, и заборављам све што је било, и велим са господином Шилером: „Будите сједињени милиони и т. д. Напред у мој стан где ћемо пливати у новцу и сити се најести. Моја је досетка јединствена и о тој женијалној досетци говориће потомство. Напред!“

И поред свега тога — нема Де-зидерија Бенсберга у конверзацион-лексикону. Како је не благодарно потомство.

А Лео и Лена — шта је с њима? Лео је био после још дуго Вајмарски глумац, а Лена до гроба верна и мила женица његова. Њезин живот беше сретан, као пролетни дан са плавим небом, са сунчаним зраком и тичијим песмама.

Сад већ почивају у једноме гробу, окићеноме мирасавим цвећем.

М о д а.

Све има своју меру и цел, али је у моди давно тога нестало.

Хораџије.

Моду или правило у ношњи и понашању, које се временом мења, наћићемо и код дивљака, као год код Француза и њихових мајмуна. Једни се шта више тако заносе за модом, да и облик главе мењају. Неки желе дугуљасту, неки завршасту, а неки округлу и сваки друкчије, него што му је природа дала. Човек би у наготи својој могао тако исто поднети зиму и врућину, као год што му руке и лице подносе, али он ти призове очи у по-

моћ и стане пред огледало, и ту почиње — мода. Свакако је човеку најглавнија потреба нешто мало платна за тело своје.

Лицкање и дотеривање према ономе, што се очима допада, то је први степен културе. За то немаре само људи екстремни и филозофи. Накит је женска вештина, јер вештина донасти се, то је у њима поникло.

Није никаква нова ствар, да су женске сујетне, бар више од свакога другог бојјег створења. Па ако ћемо истину казати, ни они, који први заодеше наготу своју, ни они неучинише то из стида и потребе толико, колико из сујеше. Па је ту и олакшица велика! Тело опшанчи са шестоструком криполином и претрпај га са различним хаљинама, па ти онда остаје само лице, коме онда све време и сву вештину за улепшање можеш посветити. Накит, то је женским светиња, а лепота највише суштаство. Одело им је оружје и кројач то је први министар у њиховом државном животу. Но највише се забављају са накитом на глави, мислим, да они то кажу — конфуц.

Нико други него су баш жене морале пронаћи огледало, а тако исто и молерај, јер се они у томе најбоље разумевају. Тако се читави народи сада, па и регimente у војсци разликују по боји. Боја на дасци, платну или зиду, кад се њоме што слика, али опет непретовари, онда је лепа; само мода нетреба тако далеко да иде, па да прави од лепа лица умазану даску, платно или зид.

Шарени лептирови и птице морали су бити учитељи женским, с тога их фантазија лако пренесе у пределе најлепших папагаја и лептирова. Паметноме је човеку мода увек смешна, па и она најлепша и најновија, коју нам Париз измисли, а новосадска „Даница“ донесе. Али у Француској да падне и престо и олтар, тоалета би се опет одржала, нека падне слобода и братство, слобода одевања мора остати.

Тешко је казати, шта је мода, јер је она страшило, које из саме моде постаје, и које прождире онога, који јој служи. То је страшило из Француске. Бог му је лакомисленост. Париз му је храм његов. Буд је просвештеник његов. Французи су једини правоверни. Сви други народи не знају мислити, него слепо мајмунишу њима. По најсјајнијем времену Лудвика XIV. мора да су се Французи од вајкада са ситницама бавили, следователно и

највећа откровења у томе погледу чинили.

Каквих чудовишта женских беше на двору Лудвиковом! Богато извезено лионско одело беше онда читав капитал за поштена човека. Само државно одело духовничко беше тада бело или угасито, али извезено црним перлама. У време Робеспјерово беше опет страшно одело у младића. Коса чешљем забачена, главрати, кратки капутић само пребачен, чарапе и т. д. Изгледаху као жртве у боју.

У време првога Наполеона беше нека вода за лепоту и зваше се „вода римскога цара.“ Но револуцијом као да Французи ипак мало озбиљнији постадоше, а остали свет наметнији.

Мода осуди за један дан читаве гардеробе. „Није више у моди,“ па хајд на пазар с њима, а деци Израјилевој незастарише хаљине ни за четрдесет година у пустињи, па и сада носе потомци њихови до последње крпе. Јеврејски дућани са „старим“ хаљинама по великим варошима долази ми као гробље моде а занимљиво је као гробље, где нас сахрањују. Мода стане човека тешких уздицаја, а жену и самога сна. Мода нарушава љубав и пријатељство. Половина телесних грехова бива на рачун моде.

Марија Антонета са својом великом модом више је шкодила моралу, него и сама Марија Медича, која је тонула у самим пороцима. „Бисер значи сузу,“ али се може и и натрашке узети: „суза значи бисер,“ а то, као и многе друге моде неће бога ми муж да купи својој женици.

Има и људи помрчене памети. Стегне ти се и налицка ти се, да га је тнусно видети. Чисто незна већ ни како ће да иде, а кад прођеш крај њега, да се удавиш од мириса, по има латинска пословица, што каже: „Ко увек мирише, рђаво мирише,“ а најугоднији и најпристојнији је мирис за човека — *пошшено име!*

Човек, који је први посеу главу брашњом, јер је, кажу, така мода била у Париз 1593 г. смејао се Римљанкама, што су опет оне са златним прахом посипале главу, а ово је опет наметније, јер се не једе као брашно, које још и хаљинама шкоди; смејео се и жутој коси, коју су из Немачке доносили, а и та је увек боља и природнија него његова с брашном. У једноме пределу посипаху главу ситним перјем. То нека

запамте они, који се у јутру неочешљају. Неки се смеју пресованој глави дивљаковој и његовим црним зубима, што дуже трају, а наше женске садање беле их, шта више и ваде их, само да лепше уметну. Њихове уши са брилијанским обоцима исмевају дивље, кроз које је само перо провучено. Исмевају, што дивљаци носе и на носу минђуше, а навикнутом оку стоји на носу добро као и у ушима. Пређе носише женске до грла покривене груди и окићене златом и драгим камењем, и беше можда наметније, него што су данашње изрезане хаљине. Црнци дају својим женским лепе леопардове зубе и то носе оне о врату као украс, јер значи хаброст мужева или браће њихове. И зар то нема више смисла него корале, перле, гранати и златни ланци, што се у нас на дуг купују?

У моду је ушло, да се девојке беле и ружене. Но то има и своју добру страну. Обожатељи женски толико им се улагују и управо су безстидни, да сиротице морају поцрвенити, а то им сада није нужно, јер им је руменило постојано на лицу. Тако су исто и мидери добри. О, како још добри и корисни! Незнам право, али мислим, да је мидер прави оклоп, што онако грозно стегне груди и срце, и у њему морају запасти сви љубавни погледи обожатељски, из кога може после све лепо поводити. У таквој стези неznam, да ли може сирото срце и помислити да се заљуби.

Некада беху кофенуци и штиклице на ципелама у женских тако високи, да су људи према њима као „цвергови“ изгледали. Но временом се све мења, а особито је мода непостојана. Тако и у наше време видемо у женских шлепове тако дугачке да би их рад сигурности један остраг морао носити, као овцама у Азији дебеле репове. Сада дођоше хаљине као неки цакови узацке, а сва ширина и дужина оде на главу. Сада видимо од потиљка уздигнуту косу високо, високу, а на врх тога шеширчић као неки заклопчић. Колико сам се пута једио у позоришту, кад сам случајно седио за таквом женском с таквим брегом на глави, те немогах ништа видети на бини.

Мода је пружила своје претиће на браду и на косу код људи. Ка-

ко неносише браду? И пуну са стране, и само на среди мало, као јарцеви и никаку. Сада већином носе људи кратку косу, али прије носише дугачку и плетоше курјук. Један стари чиновник служио се својим курјуком као са штапом, кад му је требало мало мало несташну децу пропустити кроз шаке.

За моду имамо захвалити осим трговцима и кројачима, још и нашим недостатцима на тело. Има некаку несретну белегу на лицу, а он је поклопи „шенхајтсфластером.“ Мода је донела обичај и широке поше, јер оне опет покрију на врату шкрофле или други знак и траг какве болести.

У данашња лажљива и варљива времена, где се и лажна коса и лажни зуби, и направљене груди и леђа, најпосле и саме направљене очи и нос ноћу на столу, а дању на телу налазе, у данашња времена треба младожења да добро и издугу познаје своју заручницу.

Неки војвода Милански, кад се женио, захтевао је од своје младе, да његов доктор још пре сватова најпре види, је ли то све, што је на њој, њезино или по нужди и моди намештено. То истина небеше од њега „галант“, али је имао доста право.

(Наставиће се.)

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Госп. Т. Д., у. п. ш. у М. Изјаву вашу примили и прочитали смо, дали смо је и дотичном дописнику на прочитање, јер не рекосте, шта да радимо с изјавом, да ли да је печатамо у листу, или не? Без вашег нарочног захтевања ми је печатити неможемо. Изволите најдаље до пдућег Четвртка известити нас о вашој жељи.

Госп. С. Б. у Земуну. Примили смо поштом наплаћено писмо ваше, и читали смо песму намењену песничкој заслуги једног од наших грађана. Само би вас учтиво молили, други пут да платите пошту. Но да неби узрательски заслуги намењену награду, то ћемо прве редке песме ваше печатити.

Што је света на четири стране,
И по свету села и градова,
По градови браћа и јунака;
Ал јунака ту не роди мајка,
Што је родла Викентија Р . . . и т. д.